

วิกฤติโลกอาหาร กับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ผู้วิเคราะห์ : งานวิจัยภาวะเศรษฐกิจและพยากรณ์

ฝ่ายวิจัยความเสี่ยงธุรกิจ กลุ่มบริหารความเสี่ยง โทร. 0-2208-3579

สายงานบริหารความเสี่ยง บมจ. ธนาคารกรุงไทย

(บทวิเคราะห์นี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งธนาคารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย)

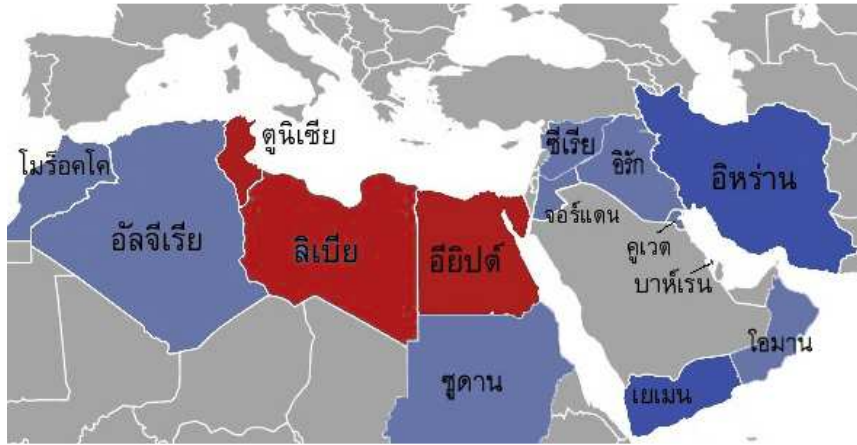
สรุปสถานการณ์

เหตุการณ์ความวุ่นวายที่กำลังเกิดขึ้นในกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือ (Middle East & North Africa: MENA) มีจุดเริ่มต้นจากสาเหตุที่คล้ายคลึงกัน คือ การมีระบบการปกครองที่ผู้นำมีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งตามมาด้วยปัญหาคอรัปชั่น และความไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่สำคัญและเป็นสาเหตุสำคัญของการลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลและเรียกร้องประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาลและเรียกร้องให้ผู้นำประเทศลาออกเริ่มขึ้นในประเทศตูนิเซีย (Tunisia) เมื่อเดือนธันวาคม 2553 หรือที่เรียกกันว่า “การปฏิวัติดอกมะลิ (Jasmine Revolution)” จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์รุนแรงในช่วงกลางเดือนมกราคม 2553 จนในที่สุดประธานาธิบดี ไชน์ เอล อาบิตีน เบน อาลี ต้องขอลี้ภัยในประเทศซาอุดีอาระเบีย และเป็นการยุติการครองอำนาจที่ยาวนานกว่า 23 ปี ของตนลง ซึ่งถือเป็นชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของประชาชนชาวตูนิเซีย

ความสำเร็จของการประท้วงในประเทศตูนิเซีย ได้จุดประกายให้ประชาชนในประเทศใกล้เคียงในกลุ่ม MENA อีกกว่า 10 ประเทศ ทั้งอัลจีเรีย (Algeria) อียิปต์ (Egypt) บาห์เรน (Bahrain) อิหร่าน (Iran) จอร์แดน (Jordan) โมร็อกโก (Morocco) อิรัก (Iraq) เยเมน (Yemen) ซีเรีย (Syria) ซูดาน (Sudan) โอมาน (Oman) และลิเบีย (Libya) ที่ต่างก็ประสบปัญหาเดียวกันได้ลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลของตนบ้าง ซึ่งเหตุการณ์ในบางประเทศมีความรุนแรงถึงระดับจลาจลหรือสงครามกลางเมืองที่อาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเงินของโลก โดยการประท้วงในอียิปต์ได้สร้างความวิตกกังวลให้กับตลาดโลกตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมกราคม 2554 เนื่องจากอียิปต์เป็นเจ้าของคลองสุเอซ (Suez Canal) ซึ่งเป็นทางลำเลียงน้ำมันดิบและก๊าซจากกลุ่ม OPEC ออกสู่ตลาดโลก โดยเฉพาะตลาดสหรัฐฯ และยุโรป ซึ่งทันทีที่รัฐบาลอียิปต์ประกาศเคอร์ฟิว เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2554 ตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกก็เกิดความผันผวนทันที และราคาน้ำมันดิบในตลาด Brent เพิ่มขึ้นแตะระดับสูงสุดในรอบ 2 ปี ขณะที่บริษัทจัดอันดับทั้ง Moody's, Fitch Ratings และ Standard & Poor (S&P) ต่างปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของอียิปต์ลงทันที และในที่สุดประธานาธิบดีฮุสเนี มูบารัค ที่ปกครองอียิปต์มานานกว่า 30 ปี ก็ต้องยอมประกาศลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554 ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงดูเหมือนจะคลี่คลายลง

รูปที่ 1 ประเทศในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือที่เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง

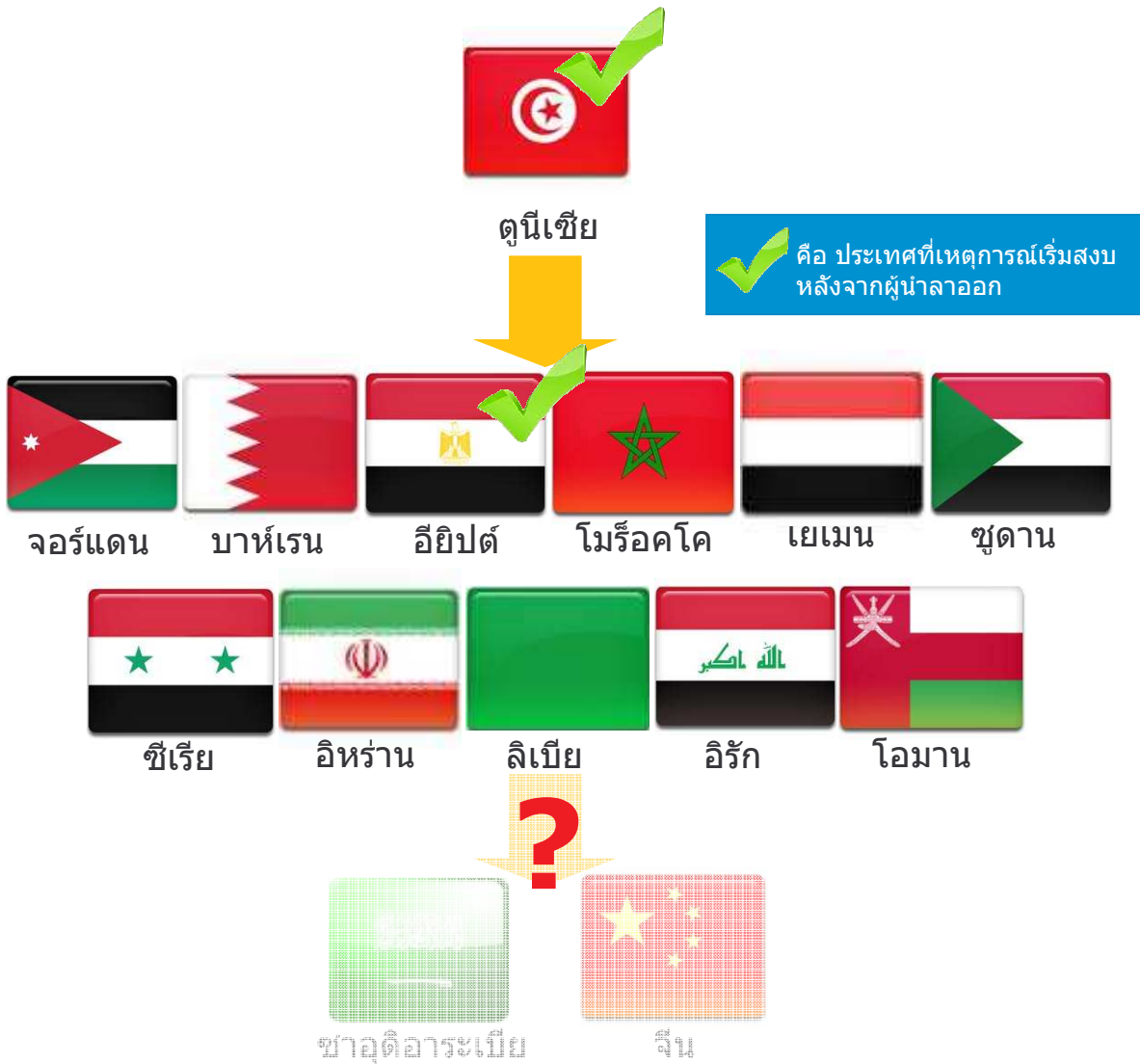

แต่วิกฤตในโลกอาหรับกลับสร้างความวิตกกังวลให้กับชาวโลกมากขึ้น เมื่อการชุมนุมของประชาชนลิเบียเพื่อขับไล่ประธานาธิบดีโมอัมมาร์ กัดดาฟี ได้ขยายไปทั่วประเทศ และเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้นหลังจากมีการใช้อาวุธหนักในการระงับการชุมนุมจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก เนื่องจากลิเบียเป็นประเทศสมาชิก OPEC ที่มีกำลังการผลิตมากเป็นอันดับ 2 ของแหล่งผลิตในแอฟริกา และเป็นอันดับ 9 ของกลุ่ม OPEC สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 ราคาน้ำมันดิบในตลาด NYMEX พุ่งขึ้นแตะระดับ 100 ดอลลาร์ สรอ./บาร์เรล เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2551 และในวันถัดมาราคาน้ำมันดิบล่วงหน้าตลาด Brent เพิ่มขึ้นใกล้แตะระดับ 120 ดอลลาร์ สรอ./บาร์เรล ซึ่งสูงสุดในรอบ 29 เดือน หลังจากบริษัทผู้ผลิตน้ำมันหลายแห่งของลิเบียประกาศลดปริมาณการผลิต หรือหยุดผลิตชั่วคราว เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงยังไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดลง

สถานการณ์ในขณะนี้จึงเป็นที่วิตกกังวลว่าปัญหาจะลุกลามออกไปยังประเทศอื่น ๆ รวมทั้งซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันอันดับ 1 ของ OPEC และของโลก ซึ่งหากเกิดขึ้นจริง จะกระทบต่ออุปทานน้ำมันในตลาดโลกและเกิดวิกฤตน้ำมันขึ้นอีกครั้ง ซึ่งจะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่มาซ้ำเติมการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม G3 และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกขึ้นเป็นครั้งที่ 2 ในรอบ 3 ปี

นอกจากสถานการณ์จะเกิดขึ้นในกลุ่ม MENA ซึ่งเป็นประเทศมุสลิมแล้ว Jasmine Revolution ยังลุกลามออกไปยังประเทศจีน เมื่อคนจีนในต่างประเทศได้ปลุกระดมผ่านช่องทาง Social Network ให้ประชาชนในประเทศจีนลุกขึ้นประท้วงรัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนขยายกว้างขึ้น ทางกรวจจีนได้พยายามสกัดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลุกระดม รวมถึงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากเหตุการณ์ในจีนยังไม่สงบและลุกลามต่อไป จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกหนักยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน จีนเป็นฟันเฟืองสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกให้ฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา และกำลังก้าวขึ้นเป็นขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจ หลังจากเศรษฐกิจเติบโตอย่างแข็งแกร่ง จนสามารถแซงหน้าญี่ปุ่นขึ้นเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐฯ นอกจากนี้ จีนยังเป็นตลาดสินค้าส่งออกหลักของประเทศทั่วโลก รวมถึงไทยด้วย โดยจีนได้ขึ้นเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของไทยตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553

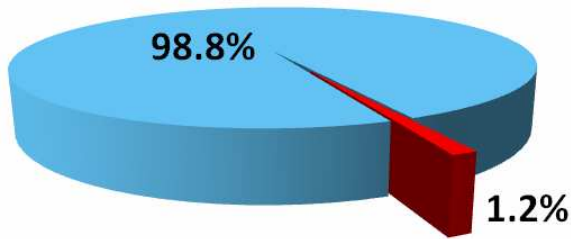
รูปที่ 2 ลำดับและจำนวนประเทศที่การประท้วงลุกลามออกไป

บทบาทของประเทศกลุ่ม MENA ในตลาดโลก

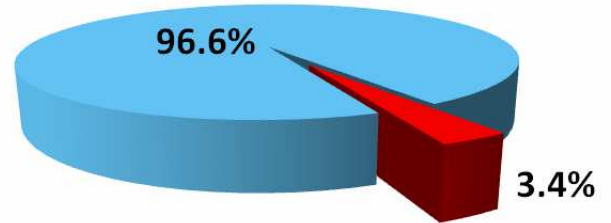
เมื่อพิจารณา GDP ในปี 2552 (ณ ราคาตลาด) ของประเทศกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution รวม 12 ประเทศ พบว่า มีสัดส่วนต่อ GDP โลก (Share of World GDP) รวมกันเพียงร้อยละ 1.2 แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วน GDP รวมของประเทศในกลุ่ม MENA ทั้งหมด 29 ประเทศ ซึ่งรวมประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่อาทิ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) เป็นต้น จะมีสัดส่วน GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.4 ของ GDP โลก

รูปที่ 3 แสดงสัดส่วน GDP ของ 12 ประเทศในกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution ต่อ World GDP ปี 2552

ที่มา : CEIC, OPEC (Feb 2011)

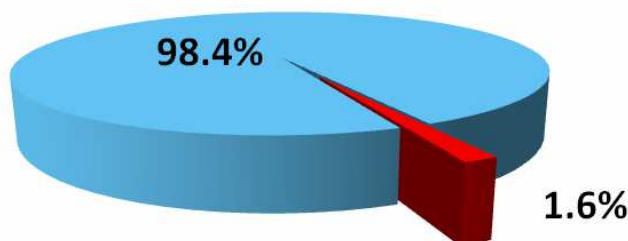
รูปที่ 4 แสดงสัดส่วน GDP ของ ประเทศกลุ่ม MENA ต่อ World GDP ปี 2552

ที่มา : CEIC, OPEC (Feb 2011)

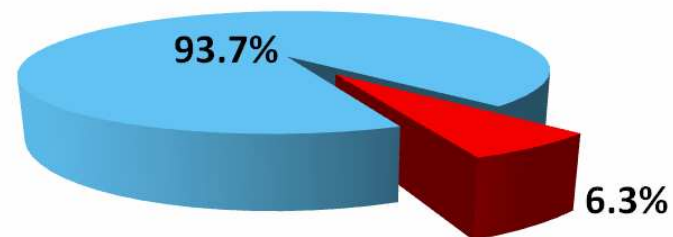
เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าการส่งออก ในปี 2552 ต่อมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของโลก (Share of World Export) พบว่า การส่งออกของทั้ง 12 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.6 ขณะที่สมาชิกทั้งหมดในกลุ่ม มีสัดส่วนถึงร้อยละ 6.3 เนื่องจากประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ ซึ่งส่งออกน้ำมันสูงถึงร้อยละ 74.6 ของกลุ่ม ยังไม่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution ซึ่งหากเหตุการณ์ขยายวงออกไปมากขึ้น จะกระทบรุนแรงต่ออุปทานน้ำมันในตลาดโลก และราคาน้ำมันดิบอาจปรับสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ และเป็นสาเหตุให้อัตราเงินเฟ้อโลกพุ่งสูงขึ้นมากจากที่คาดไว้เดิม และบั่นทอนการเติบโตของเศรษฐกิจโลกไปอีกหลายปี

รูปที่ 5 แสดงสัดส่วนการส่งออกของ 12 ประเทศในกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution ต่อ World Export ในปี 2552

ที่มา: CEIC, OPEC (Feb 2011)

รูปที่ 6 แสดงสัดส่วนการส่งออก ของ ประเทศกลุ่ม MENA ต่อ World Export ในปี 2552

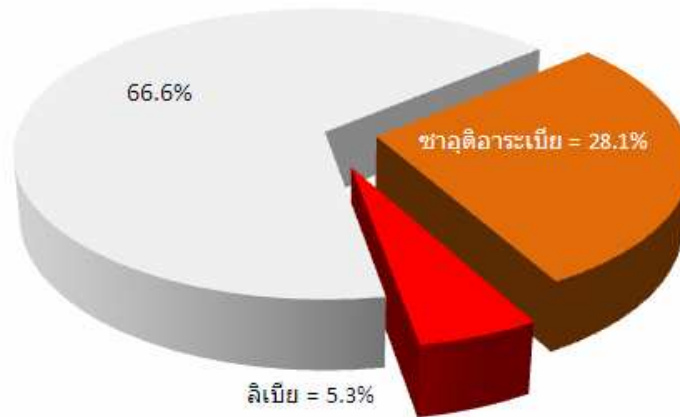
ที่มา: CEIC, OPEC (Feb 2011)

ตารางที่ 1 แสดงอัตราการขยายตัวของ GDP โลก และอัตราเงินเฟ้อโลก ปี 2549-2553

	2549	2550	2551	2552	2553
World GDP Growth (%)	5.2	5.3	2.8	-0.6	5.0
World Inflation (%)	3.6	3.9	5.9	2.2	3.4

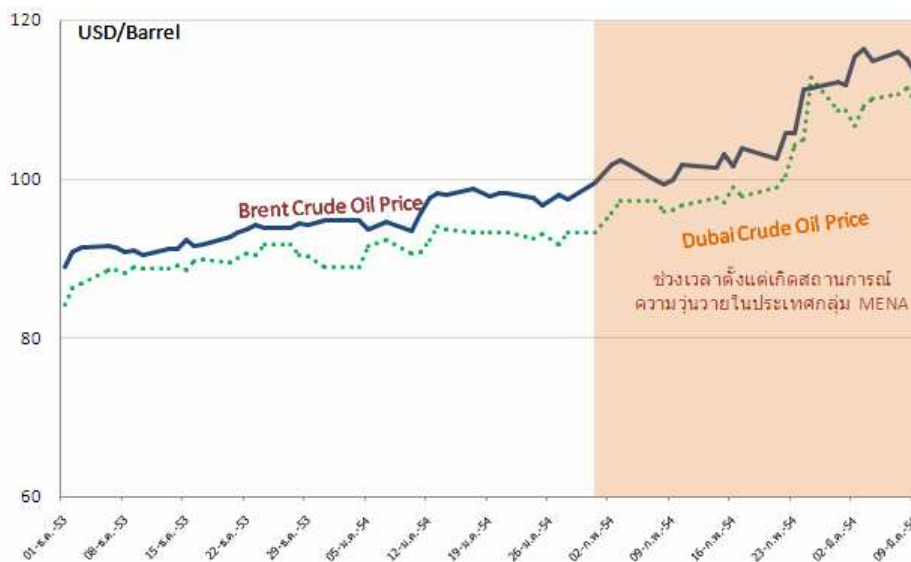
ที่มา : CEIC, IMF (Jan 2011)

รูปที่ 7 แสดงกำลังการผลิตน้ำมันของลิเบีย และซาอุดีอาระเบีย ปี 2553 เทียบกับประเทศอื่นในกลุ่ม OPEC

ที่มา : OPEC (Feb 2011)

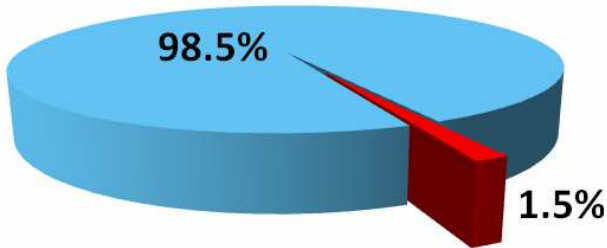
รูปที่ 8 แสดงราคาน้ำมันดิบรายวัน(Spot) ตลาด Brent และ Dubai 1 ธ.ค.2553 – 9 มี.ค. 2554

ที่มา : บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)

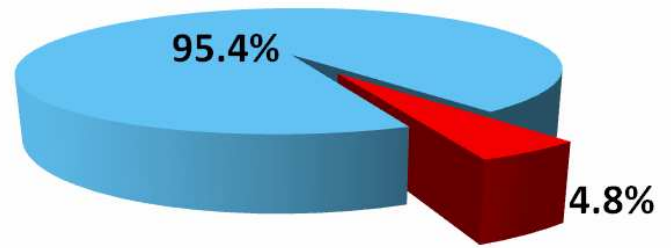
ขณะที่เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าต่อมูลค่าการนำเข้ารวมของโลก (Share of World Import) ในปี 2552 ของทั้ง 12 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution และของสมาชิกกลุ่ม MENA ทั้งหมดพบว่า มีสัดส่วนร้อยละ 1.5 และ 4.8 ตามลำดับ ซึ่งนับว่าค่อนข้างต่ำ เหตุการณ์ครั้งนี้จึงไม่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าโลกมากนัก แต่จะถูกส่งผ่านทางภาวะเศรษฐกิจโลกที่จะซบเซาลงจากการเร่งตัวขึ้นของราคาน้ำมันดิบเป็นสำคัญ นอกจากนี้ เศรษฐกิจโลกจะได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ โดยเฉพาะกลุ่มธัญพืช เนื่องจากประเทศกลุ่มนี้เป็นผู้นำเข้าน้ำมันธัญพืชที่สำคัญของโลก อาทิ อียิปต์เป็นประเทศที่นำเข้าข้าวสาลีมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก และยังเป็นผู้ซื้อรายสำคัญในตลาดธัญพืชของโลกอีกด้วย ซึ่งย่อมสะท้อนว่า ราคาอาหารกลุ่มธัญพืชในตลาดโลกอาจปรับตัวสูงขึ้นไปได้อีกในอนาคต โดยข้อมูลราคาอาหารกลุ่มธัญพืชของ FAO ล่าสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันปีก่อน ถึงร้อยละ 54.7 และเมื่อเทียบกับเดือนก่อนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 เร่งขึ้นจากที่ขยับขึ้นร้อยละ 2.9 ในเดือนมกราคม 2554 ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญให้ดัชนีราคาอาหารโลกโดยรวมในเดือนกุมภาพันธ์ปรับขึ้นร้อยละ 34.1 จากเดือนเดียวกันปีก่อน และเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 จากเดือนก่อน

รูปที่ 9 แสดงสัดส่วนการนำเข้าของ 12 ประเทศ
ใน กลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine
Revolution ต่อ World Import ในปี 2552

ที่มา : CEIC, OPEC (Feb 2011)

รูปที่ 10 แสดงสัดส่วนการนำเข้าของประเทศ
กลุ่ม MENA ต่อ World Import
ในปี 2552

ที่มา : CEIC, OPEC (Feb 2011)

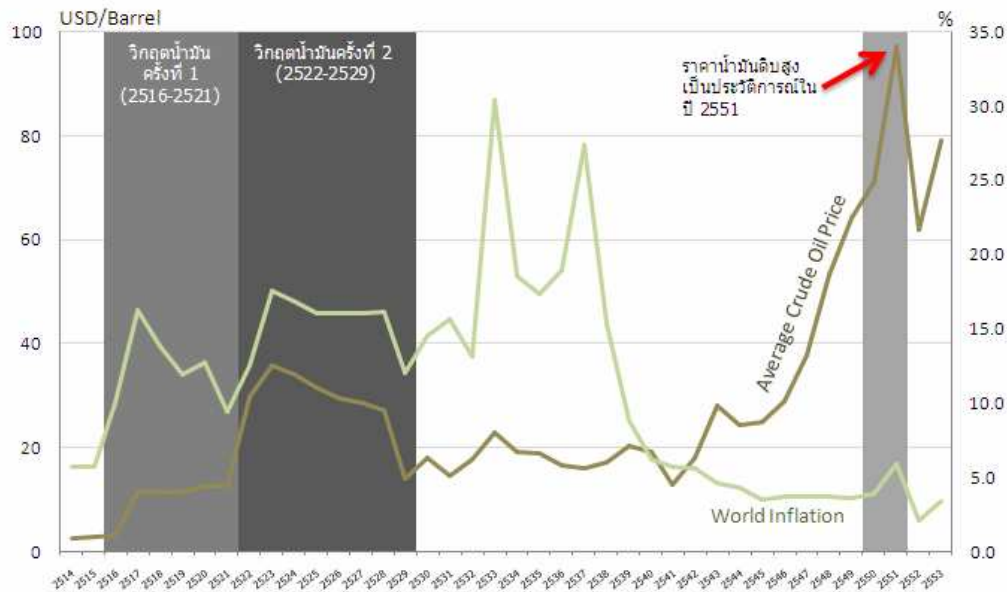
ผลกระทบจาก Jasmine Revolution ต่อเศรษฐกิจโลก

ผลกระทบต่ออุปทานน้ำมันโลก

- กรณีเหตุการณ์จำกัดอยู่เฉพาะในลิเบีย จะส่งผลกระทบต่ออุปทานน้ำมัน และราคาน้ำมันในตลาดโลกในระยะสั้น และมีขอบเขตจำกัด แม้ว่าราคาน้ำมันดิบในหลายตลาดจะปรับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลังเกิดความรุนแรงขึ้นในลิเบีย เนื่องจากลิเบียมีกำลังการผลิตรวม 1.6 ล้านบาร์เรล / วัน เมื่อบริษัทน้ำมันต่างทยอยลดปริมาณการผลิต หรือระงับการผลิตชั่วคราว ส่งผลให้ปริมาณการผลิตของลิเบียลดลง 1.2 ล้านบาร์เรล / วัน อย่างไรก็ตาม ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศที่ยังมีกำลังการผลิตส่วนเกินประมาณ 4.0 ล้านบาร์เรล / วัน และพร้อมจะเพิ่มปริมาณการผลิตเพื่อชดเชยกับภาวะอุปทานน้ำมันขาดแคลนจากปัญหาในลิเบีย นอกจากนี้ สำนักงานพลังงานสากล (International Energy Agency: IEA) ซึ่งมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองกว่า 1,600 ล้านบาร์เรล ประกาศจะระบายน้ำมันเข้าสู่ตลาดหากเกิดภาวะอุปทานตึงตัวอย่างรุนแรง ซึ่งจะช่วยให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับลดลงไปอยู่ในระดับต่ำกว่า 100 ดอลลาร์ สรอ. / บาร์เรล ตามระดับราคาเป้าหมายของ OPEC ที่ประมาณ 80 – 90 ดอลลาร์ สรอ. / บาร์เรล

- กรณีเหตุการณ์ลุกลามไปยังประเทศผู้ผลิตน้ำมันอื่นๆ จนกระทบให้ไม่สามารถผลิต-ส่งออกน้ำมันได้ตามภาวะปกติ ย่อมจะส่งผลกระทบต่ออุปทานน้ำมันอย่างรุนแรง และราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกอาจพุ่งขึ้นลบสถิติ 147 ดอลลาร์ สรอ./บาร์เรล ที่เคยทำได้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 และอาจเกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน (Oil / Energy Crisis) ขึ้นได้เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นครั้งล่าสุด (ครั้งที่ 2) เมื่อปี 2522 ที่มีสาเหตุมาจากการปฏิวัติโค่นล้มระบอบการปกครองแบบกษัตริย์ในอิหร่าน และการทำสงครามระหว่างอิรัก-อิหร่าน ในปี 2523 รวมถึงการใช้อำนาจผูกขาดในตลาดน้ำมันโลกของ OPEC ที่นำโดยซาอุดีอาระเบีย ทำให้ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้นจนกดดันให้อัตราเงินเฟ้อโลกพุ่งสูงขึ้นไปสูงสุดถึงร้อยละ 30.4 ในปี 2530 และเป็นเลข 2 หลักติดต่อกันนานถึง 17 ปี ซึ่งมีการประเมินกันว่าหากราคาน้ำมันดิบเฉลี่ยในปี 2554 สูงเกินระดับ 120 ดอลลาร์ สรอ./บาร์เรล จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกต้องชะลอลง

รูปที่ 11 แสดงราคาน้ำมันดิบเฉลี่ย และอัตราเงินเฟ้อโลกตั้งแต่ปี 2514 – 2553

ที่มา : CEIC

ผลกระทบต่อภาคการเงิน

หลังจากเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายขึ้นในประเทศกลุ่ม MENA สถาบันจัดอันดับสากลต่าง ประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือของพันธบัตรรัฐบาลของประเทศที่เกิดความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากความกังวลว่าเหตุการณ์จะลุกลามและรุนแรงขึ้น จนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและภาคการเงินของประเทศ รวมถึงความสามารถในการชำระหนี้ของรัฐบาล โดย

- Moody's ปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของตุนิเซียลง 1 ขั้น จาก Baa2 เป็น Baa3 เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2554 และปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของอียิปต์ลงเป็นลำดับถัดมา จาก Ba1 เป็น Ba2 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2554
- Standard & Poor's (S&P) ปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของอียิปต์ลง 1 ขั้น จาก BB+ เป็น BB เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2554 และปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของลิเบียลง 1 ขั้น จาก A- เป็น BB+ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554
- Fitch Ratings ปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือของอียิปต์ลงจาก BB+ เป็น BB เช่นเดียวกับ S&P เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 และปรับอันดับความน่าเชื่อถือของลิเบียลงเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 จากระดับ BBB+ เป็น BBB

เมื่อมีการประกาศปรับอันดับความน่าเชื่อถือของบริษัทจัดอันดับ หรือเมื่อเหตุการณ์รุนแรงขึ้น ตลาดเงินตลาดทุนทั่วโลกจะมีการตอบรับทันที ส่งผลให้ดัชนีราคาหลักทรัพย์ทั่วโลกปรับลดลงตาม สัญญาณดังกล่าวบ่งบอกถึงความอ่อนไหวของภาคการเงินโลก สถานการณ์ในขณะนี้จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดความผันผวนรุนแรงในตลาดเงินทั่วโลกขึ้นอีกครั้ง และอาจเกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศในตะวันออกกลางมีกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติมูลค่ามหาศาล เพื่อไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติของประเทศลิเบีย ที่มีมูลค่าประมาณ 60,000-80,000 ล้านดอลลาร์ สรอ. โดยอยู่ภายใต้การบริหารขององค์การการลงทุนลิเบีย (LIA) ที่ได้เข้าไปลงทุนในสินทรัพย์ในต่างประเทศหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ธุรกิจหนังสือพิมพ์ ทีมฟุตบอลในยุโรป ธนาคาร และธุรกิจสิ่งทอ ขณะที่มีการคาดการณ์ว่ากองทุนความมั่งคั่งของกลุ่ม

ประเทศ MENA มีมูลค่ารวมกันสูงกว่า 2.0 ล้านล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ซึ่งหากเหตุการณ์ในภูมิภาคนี้เลวร้ายลง จนทำให้กองทุนต่างๆ ถอนการลงทุนและนำเม็ดเงินกลับประเทศ ก็จะทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินขึ้นอีกครั้ง หลังจากฟองฟู่จากวิกฤต Sub-prime ที่เกิดขึ้นในปี 2551 – 2552

นอกจากนี้ การสูงขึ้นของราคาน้ำมัน จะทำให้อุตสาหกรรมต่างๆ ทั่วโลกอาจตัดสินใจใช้มาตรการเร่งปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพื่อยับยั้งภาวะเงินเฟ้อที่จะทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้เศรษฐกิจโลกมีความเสี่ยงที่จะเผชิญภาวะ Global Stagflation หรือภาวะที่เศรษฐกิจโลกหดตัวขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรงไปพร้อมกัน ซึ่งการแก้ปัญหาเชิงนโยบายจะมีความยากลำบาก เนื่องจากการใช้นโยบายในการแก้ปัญหาหนึ่ง จะไปพอกพูนอีกปัญหาหนึ่งให้รุนแรงขึ้น

ผลกระทบต่อภาคการผลิต

ผลกระทบทางตรง ทำให้ผู้ผลิตทั่วโลกมีต้นทุนการผลิต และค่าขนส่งสูงขึ้นตามราคาน้ำมัน เนื่องจากการผลิตและการขนส่งของประเทศต่าง ๆ ล้วนพึ่งพาน้ำมันเป็นพลังงานหลัก โดยเฉพาะประเทศในเอเชีย มีพึ่งพาน้ำมันจากกลุ่ม MENA สูง อาทิ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ที่นำเข้าน้ำมันจากกลุ่มนี้คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 90, 85 และ 82 ของปริมาณการบริโภคน้ำมันในประเทศทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่ อินเดีย ไทย เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ต่างก็พึ่งพิงน้ำมันนำเข้าและมีการอุดหนุนราคาน้ำมัน ซึ่งหากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกสูงขึ้นต่อเนื่องและเป็นเวลานาน จะเป็นภาระต่องบประมาณของประเทศจนต้องปล่อยลอยตัว ซึ่งจะกระทบต่อการผลิตอย่างรุนแรง

- **ผลกระทบทางอ้อม** ผ่านอุปสงค์ในตลาดโลกที่จะโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในไตรมาสสุดท้ายปี 2551 ที่แม้ปัญหา Sub-prime ในสหรัฐฯ จะไม่ส่งผลกระทบโดยตรงกับเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ทั่วโลก แต่การหดตัวของเศรษฐกิจสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดสินค้าออกสำคัญของเกือบทุกประเทศทั่วโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ขายสินค้าได้น้อยลง มีรายได้ลดลง จึงลดการนำเข้าเช่นเดียวกับสหรัฐฯ และกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่จนทำให้เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอยในที่สุด แม้ว่ากลุ่มประเทศ MENA จะไม่ใช่ตลาดหลักของโลก แต่ผลจากการปรับสูงขึ้นของราคาน้ำมัน และผลักดันให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อรุนแรง จะทำให้การบริโภคในแต่และประเทศลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ให้เศรษฐกิจโลกหดตัวลงได้

ผลกระทบจาก Jasmine Revolution ต่อเศรษฐกิจไทย

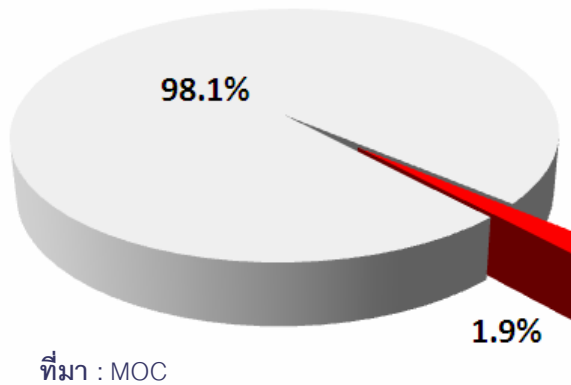
ผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังประเทศในกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายทั้ง 12 ประเทศ พบว่า ในปี 2553 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.9 ของการส่งออกทั้งหมด โดยสินค้าออกสำคัญ ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และส่วนประกอบ ตู้เย็น ตู้แช่แข็ง และส่วนประกอบ ข้าวอาหารทะเลกระป๋อง และผลไม้กระป๋องและแปรรูป

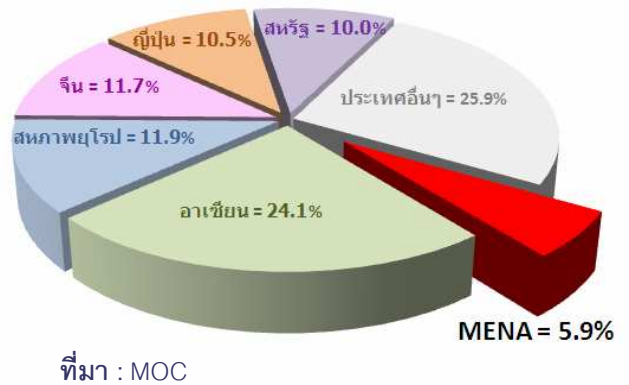
สำหรับกลุ่ม MENA ทั้งหมด ไทยส่งออกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.9 ของการส่งออกทั้งหมดของไทย โดยมีซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นคู่ค้าสำคัญ ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับตลาดส่งออกหลัก

อื่น ๆ ทั้ง อาเซียน สหภาพยุโรป จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงถึงร้อยละ 24.1, 11.9, 11.7, 10.5 และ 10.0 ตามลำดับ จึงคาดว่าผลกระทบทางตรงจาก Jasmine Revolution ต่อการส่งออกของไทยจะมีขอบเขตจำกัด แต่ที่น่ากังวล คือ ผลกระทบทางอ้อม ที่จะมีต่อเศรษฐกิจของประเทศทั่วโลก ซึ่งจะถูกส่งต่อมายังภาคส่งออกของไทย

รูปที่ 12 แสดงสัดส่วนสินค้าออกของไทยไปยังประเทศกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution ต่อสินค้าออกทั้งหมดในปี 2553

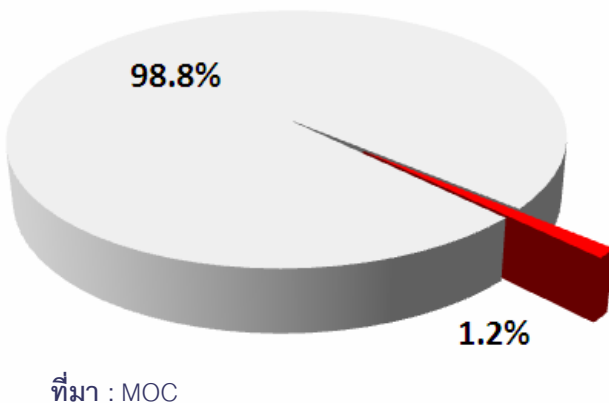

รูปที่ 13 แสดงสัดส่วนสินค้าออกของไทยไปยังตลาดสำคัญต่างๆ ต่อสินค้าออกทั้งหมดในปี 2553

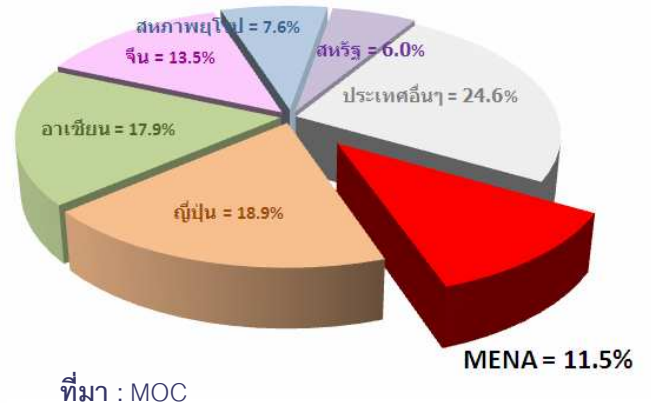

ทางด้านการนำเข้า พบว่า ไทยมีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากประเทศในกลุ่ม MENA 12 ประเทศ เพียงร้อยละ 1.2 ของมูลค่าการนำเข้ารวมของไทย โดยสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง และแปรรูป เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และสินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะพบว่าแม้ลิเบีย จะเป็นผู้ส่งออกน้ำมันสำคัญรายหนึ่งในกลุ่ม OPEC แต่ไทยไม่ได้นำเข้าน้ำมันจากลิเบีย ในขณะนี้จึงไม่ได้รับผลกระทบด้านอุปทาน แต่ได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้น

รูปที่ 14 แสดงสัดส่วนสินค้านำเข้าของไทย จากประเทศกลุ่ม MENA ที่เกิดเหตุการณ์ Jasmine Revolution ต่อสินค้านำเข้าทั้งหมด ในปี 2553

รูปที่ 15 แสดงสัดส่วนสินค้านำเข้าของไทยจากตลาดสำคัญต่างๆ ต่อสินค้านำเข้าทั้งหมด ในปี 2553

อย่างไรก็ดี หากเหตุการณ์ลุกลามไปยังประเทศในกลุ่ม MENA ทั้งหมด จะส่งผลกระทบต่ออุปทานน้ำมันของไทยอย่างแน่นอน เนื่องจากสินค้านำเข้ากว่าร้อยละ 90 จากกลุ่มนี้ เป็นสินค้าน้ำมันและเชื้อเพลิง ซึ่งแหล่งนำเข้าหลัก คือ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย โอมาน และกาตาร์

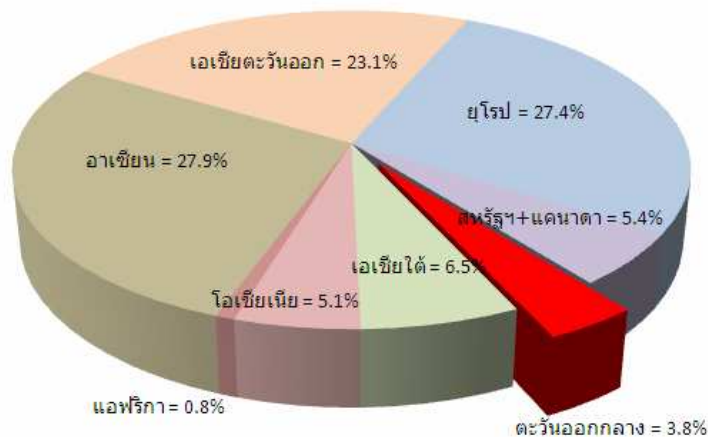
ผลกระทบต่อการลงทุน

ไทยกับประเทศกลุ่ม MENA มีการลงทุนระหว่างกันน้อยมาก ประเทศไทยจึงไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่หากความรุนแรงขยายวงกว้างออกไป อาจส่งผลกระทบทางอ้อมผ่านการสูงขึ้นของราคาน้ำมัน รวมถึงวิกฤตเศรษฐกิจโลก ที่จะทำให้จำนวนเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) โดยรวมของไทยชะลอตัวลงตาม

ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

ขณะนี้ภาคการท่องเที่ยวของไทยเริ่มได้รับผลกระทบจาก Jasmine Revolution บ้างแล้ว แม้ว่าประเทศที่มีปัญหา ทั้งตูนิเซีย อียิปต์ และลิเบีย จะไม่ใช่ตลาดนักท่องเที่ยวหลักของไทย แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากประเทศใกล้เคียงขาดความมั่นใจและชะลอการเดินทางออกไป โดยระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2554 - 20 กุมภาพันธ์ 2554 จำนวนนักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลางที่เข้ามาในไทย ลดลงประมาณร้อยละ 22.0 สูงสุดในรอบ 5 ปี¹ จึงเป็นสัญญาณว่าหากปัญหายังยืดเยื้อ หรือลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ ก็ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทยรุนแรงขึ้น

รูปที่ 16 แสดงสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ปี 2553

ที่มา : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

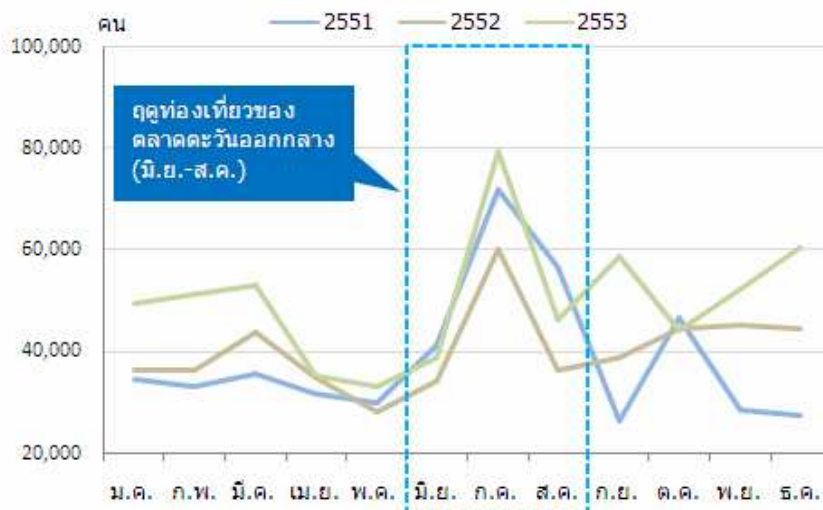
ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจากประเทศตะวันออกกลางเดินทางเข้ามาประเทศไทยในปี 2553 มีจำนวนรวม 595,298 คน² หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.8 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติรวม 15.8 ล้านคน ซึ่งแม้จะไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวจากเอเชีย ยุโรป และเอเชียตะวันออก ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 27.9, 27.4 และ 23.1 ตามลำดับ แต่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและเป็นกลุ่มเป้าหมายในการขยายตลาดของไทย เนื่องจากมีกำลังซื้อสูง และ

¹ สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (ATTA)

² สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

อัตราการเติบโตที่ดี โดยในปี 2553 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23.0 ทำให้สัดส่วนต่อจำนวนนักท่องเที่ยวรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.4 ในปีก่อน นอกจากนี้ ยังเป็นตลาดนักท่องเที่ยวสำคัญของไทยในช่วง Low Season ด้วย เนื่องจากฤดูกาลท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางจะอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน – สิงหาคม ดังนั้น หากเหตุการณ์ความรุนแรงยังคงยืดเยื้อ และลุกลามออกไป ก็จะส่งผลกระทบต่อภาคท่องเที่ยวของไทย ไทย นอกเหนือจาก ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ทำให้ต้องปรับราคาเพิ่มขึ้นตามต้นทุนที่สูงขึ้น ความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวไทยอาจลดลง

รูปที่ 17 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากตะวันออกกลางรายเดือน ปี 2551-2553

ที่มา : CFIC

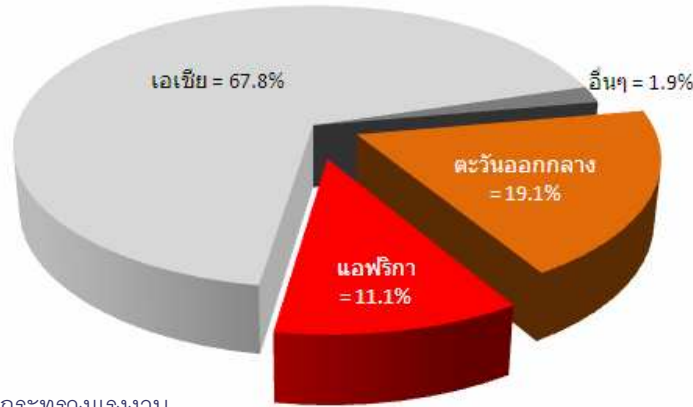
ผลกระทบต่อแรงงานไทยต่างประเทศ

ปัจจุบันแรงงานไทยเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง และทวีปแอฟริกา คิดเป็นสัดส่วนที่มากเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ของจำนวนแรงงานไทยทั้งหมดที่ไปทำงานในต่างประเทศ โดยมีสัดส่วนรวมกันประมาณร้อยละ 30.0 รองจากตลาดแรงงานในทวีปเอเชีย ที่มีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 65.0 โดยลิเบีย เป็นประเทศที่ไทยส่งออกแรงงานไปมากที่สุด ในทวีปแอฟริกา ซึ่งในปี 2553 มีแรงงานไทยเข้าไปทำงานในลิเบียรวม 4,655 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.2 ของจำนวนแรงงานที่ส่งไปยังทวีปแอฟริกาทั้งหมด และปัจจุบันมีแรงงานไทยทำงานอยู่ในลิเบียรวมกว่า 23,000 คน หลังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อการทำงาน รวมถึงชีวิตและทรัพย์สินของแรงงานไทย ทำให้ทางการไทยและบริษัทจัดส่งแรงงานได้ช่วยเหลืออพยพแรงงานไทยออกจากลิเบีย ทำให้แรงงานเหล่านั้นต้องขาดรายได้ และต่อเนื่องให้รายได้ของประเทศในรูปของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP) ลดลงตามแต่ในสัดส่วนที่น้อยมาก โดยกระทรวงแรงงานประเมินว่า แรงงานในประเทศลิเบียสร้างรายได้ให้ประเทศประมาณปีละ 2,800 ล้านบาท

นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงสูงที่แรงงานไทยจะได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น เพราะปัจจุบันมีแรงงานไทยกว่า 150,000 คน กระจายอยู่ในหลายประเทศ ทั้งที่กำลังเกิดเหตุการณ์ คือ บาห์เรน อิหร่าน เยเมน คูเวต แอลจีเรีย จอร์แดน และที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์ เช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ อิสราเอล และซาอุดีอาระเบีย ซึ่งส่งรายได้กลับ

ประเทศปีละประมาณ 18,000 ล้านบาท ทั้งยังเพิ่มภาระงบประมาณจากการที่รัฐบาลต้องช่วยเหลืออพยพแรงงานออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยอย่างฉุกเฉินอีกด้วย

รูปที่ 18 แสดงสัดส่วนแรงงานไทยที่ได้รับการอนุญาตให้ไปทำงานต่างประเทศ ในปี 2553

ที่มา : กระทรวงแรงงาน

ผลกระทบต่อธุรกิจในประเทศ

ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่สูงขึ้น จะกระทบต่อการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยค่อนข้างมาก เพราะมีสัดส่วนต้นทุนพลังงานเฉลี่ยสูงถึง 1 ใน 3 ของต้นทุนการผลิตรวม นอกจากนี้ ต้นทุนค่าขนส่งระหว่างประเทศจะปรับขึ้นตาม ทั้งค่า Surcharge น้ำมัน ค่าระวาง และค่าประกันภัย ขณะที่ต้นทุนค่าขนส่งสินค้าภายในประเทศก็จะเพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันขายปลีกในประเทศ โดยเฉพาะราคาน้ำมันดีเซล ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลยังอุดหนุนราคาเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อธุรกิจไปจนถึงเดือนเมษายน 2554 ซึ่งหากไม่มีการต่ออายุมาตรการ และราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกยังคงสูงขึ้นต่อเนื่อง

ฝ่ายวิจัยความเสี่ยงธุรกิจ ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบจากราคาน้ำมันต่อภาคธุรกิจหลักของประเทศ โดยใช้ Cost Module ในแบบจำลอง Industry Analysis Model (IAM) ภายใต้หลักการว่า ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่สูงขึ้นจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนอุตสาหกรรมปิโตรเลียมของไทย และกระจายผลกระทบไปยังอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกันในโครงสร้างเศรษฐกิจไทย ซึ่งแสดงด้วยตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต (Input-Output Table) โดยได้วิเคราะห์เป็น 2 กรณี คือ กรณีปกติ (Base case) เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในระยะสั้น ๆ ราคาน้ำมันเฉลี่ยในปี 2554 จะอยู่ที่ระดับ 100 ดอลลาร์ สหรัฐ./บาร์เรล และกรณีรุนแรง (Worst case) เหตุการณ์นี้ลุกลามออกไปยังประเทศอื่นๆ ในตะวันออกกลางจนเกิดวิกฤตน้ำมัน (Oil Shock) ขึ้น ทำให้อาณาเขตราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปีนี้พุ่งขึ้นไปอยู่ที่ระดับ 140 ดอลลาร์ สหรัฐ./บาร์เรล จากราคาเฉลี่ย 79 ดอลลาร์ สหรัฐ./บาร์เรล ในปี 2553 ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าภาคอุตสาหกรรมที่จะได้รับผลกระทบจากการปรับสูงขึ้นของราคาน้ำมัน มีดังนี้

- **กรณี Base case :** ราคาน้ำมันเฉลี่ยทั้งปี 2554 เท่ากับ 100 ดอลลาร์ สหรัฐ./บาร์เรล เพิ่มขึ้นจากราคาเฉลี่ยปี 2553 ร้อยละ 26.0 จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมสำคัญ รวมทั้ง 59 ประเภท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5
- **กรณี Worst case :** ราคาน้ำมันเฉลี่ยทั้งปี 2554 เท่ากับ 140 ดอลลาร์ สหรัฐ./บาร์เรล เพิ่มขึ้นจากราคาเฉลี่ยปี 2553 ร้อยละ 77.0 จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรมสำคัญ รวมทั้ง 59 ประเภท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3

โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการสูงขึ้นของราคาน้ำมัน ทั้งในกรณีปกติ และกรณีรุนแรง 10 อันดับแรก จากทั้งหมด 59 อุตสาหกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความอ่อนไหวสูงต่อการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน หากการประท้วงของประเทศในกลุ่ม MENA ลุกลามจนเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันโลกขึ้น รวมถึงหากรัฐบาลไม่ต่ออายุมาตรการอุดหนุนราคาน้ำมันซึ่งจะสิ้นสุดในเดือนเมษายนนี้ อุตสาหกรรมเหล่านี้จะได้รับผลกระทบด้านต้นทุนมาก และมีความเสี่ยงสูง จึงต้องเตรียมการรองรับอย่างเพียงพอ เพื่อไม่ให้กระทบรุนแรงต่อผลประกอบการ

อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบสูงจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน

1. การขนส่ง (Transportation)
2. การประมง (Fishery)
3. โรงกลั่นปิโตรเลียม (Petroleum Refineries)
4. ไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ (Electricity and Gas)
5. แร่ที่ไม่ใช่โลหะ (Non-Metal Ore)
6. น้ำมันดิบและถ่านหิน (Crude Oil and Coal)
7. งานโยธาธิการ และการก่อสร้างอื่นๆ (Public Works and Other Construction)
8. เหล็กและเหล็กกล้า (Iron and Steel)
9. ผลิตภัณฑ์ที่มีโลหะอื่น ๆ (Other Non-metallic Products)
10. พืชอื่นๆ (Other Crops)

สรุป

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศกลุ่ม MENA โดยเฉพาะในตูนิเซีย อียิปต์ และลิเบีย แม้จะยังไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก และเศรษฐกิจไทยอย่างชัดเจน เนื่องจากมีขนาดเศรษฐกิจเล็ก และมีสัดส่วนการค้ากับตลาดโลกและไทยเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม มีสัญญาณว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเริ่มส่งผ่านผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผ่านระดับราคาน้ำมันในตลาดโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปริมาณการผลิตน้ำมันของลิเบียลดลง หลังจากบริษัทน้ำมันหลายแห่งลดปริมาณการผลิต รวมถึงระงับการผลิตชั่วคราว ซึ่งหากเหตุการณ์ลุกลามไปยังซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันอันดับ 1 ของ OPEC และของโลก จะส่งผลกระทบต่ออุปทานน้ำมันในตลาดโลกที่รุนแรงมากขึ้น และจะเป็นสาเหตุที่ทำให้โลกต้องเผชิญกับวิกฤตน้ำมันโลกครั้งใหม่ และส่งผลกระทบต่อให้เศรษฐกิจโลกต้องหดตัวลงเป็นครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลาเพียง 3 ปี

อย่างไรก็ดี การที่ผู้นำของประเทศในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ (The Gulf Cooperation Council: GCC) ได้ประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการป้องกันมิให้เหตุการณ์ประท้วงลุกลามต่อไป ก็นับเป็นสัญญาณที่ดี และอาจมีมาตรการที่จะระงับความรุนแรงภายในระยะเวลาไม่นาน นอกจากนี้ มีการคาดการณ์ว่า ประเทศในกลุ่ม MENA จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเกิดขึ้น โดยการเปิดประเทศมากขึ้น และเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากความเสียหายที่เกิดจากเหตุการณ์ความรุนแรง ขณะที่ประเทศอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ก็จะมีแรงปฏิรูปเศรษฐกิจ และดูแลเรื่องการกระจายรายได้เป็นธรรมมากขึ้น เพื่อป้องกันการชุมนุมเรียกร้อง ดังนั้น จึงนับเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจและการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงไทย ที่จะขยายการค้าการลงทุนใน MENA ซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพสูง